

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Vajnara a soudkyň Mgr. Adély Kaftanové a JUDr. Dany Slavíkové ve věci

žalobců:

a) Skanska a. s., IČO 26271303
sídlem Křížíkova 682/34a, 186 00 Praha 8
zastoupen advokátem Mgr. Jiřím Černým
sídlem Karlovo náměstí 671, 110 00 Praha 1

b) Metrostav Infrastructure a. s., IČO 24204005
sídlem Koželužská 2450/4, 180 00 Praha - 8
zastoupen advokátem Mgr. Janem Pechmanem
sídlem Kaizlovy sady 434/13, 186 00 Praha 8

c) AB Silvretta s. r. o. v likvidaci, IČO 45192286
sídlem Antala Staška 2027/79, 140 00 Praha 4
zastoupen advokátem Mgr. Jiřím Černým
sídlem Karlovo náměstí 671, 110 00 Praha 1

d) M - SILNICE, a. s., IČO 42196868
sídlem Husova 1697, 530 12 Pardubice
zastoupený advokátem Mgr. Jiřím Černým
sídlem Karlovo náměstí 671, 110 00 Praha 1

proti

žalovanému:

Ředitelství silnic a dálnic ČR, IČO 65993390
sídlem Na Pankráci 546/56, 145 05 Praha 4
zastoupen advokátem JUDr. Karlem Muzikářem, LL. M.
sídlem Křížovnické náměstí 193/2, 110 00 Praha 1

o zaplacení úroku z prodlení (63 973 390,18 Kč) a smluvní pokuty (26 600 276,97 Kč),
k odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 24. listopadu 2021
č. j. 51 C 715/2013-912

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně **se potvrzuje** s tím, že žalovaný je povinen zaplatit ve výrocích I. a II. rozsudku uvedené částky žalobcům, oprávněným společně a nerozdílně.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobcům a), c) a d) k rukám jejich zástupce advokáta Mgr. Jirího Černého na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 702 753,48 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.
- III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci b) k rukám jeho zástupce Mgr. Jana Pechmana na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 293 449,20 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění:

1. Soud I. stupně shora označeným rozsudkem uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům úrok z prodlení ve výši 63 973 390,18 Kč (výrok I.) a smluvní pokutu ve výši 26 600 276,97 Kč (výrok II.). Současně uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům náklady řízení k rukám jejich zástupců (výroky III. a IV.), a to žalobcům a), c) a d) k rukám jejich zástupce částku 9 477 695,64 Kč a žalobci b) k rukám jeho zástupce částku 3 442 548 Kč.
2. Takto bylo rozhodnuto o žalobních návrzích na zaplacení 7 smluvních pokut a 7 kapitalizovaných úroků z prodlení odvozených od pozdní úhrady dílčích cen za dílo dle smlouvy o provedení stavební prací na díle „D1 0135 Kroměříž východ – ŘÍKOVICE“. Žalobci a), c), d) a právní předchůdce b) (společnost Metrostav a. s., IČO 00014915) tvořili na základě smlouvy o sdružení konsorcium dodavatelů; vedoucím účastníkem sdružení byla Skanska a. s. Konsorcium získalo nadlimitní veřejnou zakázku zadanou žalovaným v otevřeném výběrovém řízení dle ust. § 27 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Účastníky byl po proběhlém výběrovém řízení dne 5. 3. 2008 uzavřen „Souhrn smluvních dohod“, obsahující podstatné náležitosti smlouvy o dílo dle ust. § 536 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“). Část obsahu smlouvy byla určena odkazem na Všeobecné obchodní podmínky (dále jen „VOP“) a Zvláštní obchodní podmínky (dále jen „ZOP“) vyhotovené podle vzoru FIDIC (tzv. Red Book - Conditions of Contract for Construction z roku 1999). Ke smlouvě o dílo byly uzavřeny čtyři dodatky; ze dne 1. 11. 2010, ze dne 16. 11. 2010, ze dne 14. 12. 2010 a ze dne 28. 6. 2012. Žalovaný se ve smlouvě zavázal platit cenu díla měsíčně průběžně podle skutečně provedených prací; vzhledem k tomu, že tuto povinnost neplnil, požadovali žalobci z pozdě uhrazených dílčích cen úrok z prodlení a rovněž smluvní pokutu sjednanou pro případ takového prodlení.
3. Předmět řízení byl dotčen několika dispozičními úkony žalobců. Původně se žalobci domáhali zaplacení částky 519 465 585,11 Kč coby nezaplacené ceny za práce provedené v měsících 1-6 a 11/2012 spolu se zákonnými úroky z prodlení a smluvní pokutou odvozenou od prodlení s úhradou dílčích cen v období od 2. 4. 2013 do 25. 10. 2013. Především v důsledku částečné úhrady žalobou požadovaných částek a v důsledku uzavření dohody o narovnání ze dne 10. 9. 2018 byla žaloba postupně v podstatné části vzata zpět a předmětem řízení zůstaly následující žalobní požadavky:

úroky z prodlení

- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261001**, tj. 14 584 892,02 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 2 062 905 Kč, ve výši 7,75% p. a. z částky 12 521 987,02 Kč za období od 2. dubna 2012 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 1 606 229,06 Kč; 7,75% p. a. z částky 1 962 381,60 Kč za období od 29. listopadu 2013 do 31. prosince 2015, celkem tedy 317 919,26 Kč;
- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261004**, tj. 16 879 878,80 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 920 632,50 Kč, ve výši 7,75% p. a. z částky 15 959 246,30 Kč za období od 1. května 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 743 456,69 Kč; 7,75% p. a. z částky 11 600 665,92 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 578 673,20 Kč; 7,75% p. a. z částky 10 796 164,63 Kč za období od 30. července 2013 do 29. prosince 2015, celkem tedy 2 024 132,98 Kč;
- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261007**, tj. 15 662 861,06 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka ve výši 851 546,25 Kč, ve výši 7,75% p. a. z částky 14 811 314,81 Kč za období od 1. června 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 592 756,10 Kč; 7,75% p. a. z částky 12 704 039,98 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 633 712,54 Kč; 7,75% p. a. z částky 9 136 006,65 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 236 660,12 Kč;
- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261010**, tj. 52 238 868,35 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 856 203,75 Kč, ve výši 7,5% p. a. z částky 51 382 664,60 Kč za období od 1. července 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 1 674 148,29 Kč; 7,5% p. a. z částky 47 087 737,24 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 2 273 096,28 Kč; 7,5% p. a. z částky 26 087 737,24 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 653 980,26 Kč; 7,5% p. a. z částky 1 095 894,00 Kč za období od 29. listopadu 2013 do 29. prosince 2015, celkem tedy 171 364,79 Kč; 7,5% p. a. z částky 450 000 Kč za období od 30. prosince 2015 do 31. prosince 2015, celkem tedy 184,93 Kč;
- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261013**, tj. 89 027 705,38 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 881 043,75 Kč, ve výši 7,5% p. a. z částky 88 146 661,63 Kč za období od 1. srpna 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 2 312 043,58 Kč; 7,5% p. a. z částky 87 280 807,77 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 4 213 361,92 Kč; 7,5% p. a. z částky 1 138 532,44 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 28 541,29 Kč;
- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261019**, tj. 411 012 274,96 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 880 267,50 Kč, ve výši 7,5% p. a. z částky 410 132 007,46 Kč za období od 11. září 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 7 311 779,64 Kč; 7,5% p. a. z částky 392 511 501,91 Kč za období od 7. prosince 2012 do 26. července 2013, celkem tedy 18 705 998,13 Kč; 7,5% p. a. z částky 361 474 501,91 Kč za období od 27. července 2013 do 29. července 2013, celkem tedy 222 826,75 Kč; 7,5% p. a. z částky 305 005 762,15 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 7 646 034,86 Kč; 7,5% p. a. z částky 28 698 376,20 Kč za období od 29. listopadu 2013 do 29. prosince 2015, celkem tedy 4 487 561,16 Kč;
- úrok z prodlení z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261024**, tj. 148 326 796,10 Kč, od níž byly odečteny v dohodě o narovnání uvedené částky 15 074 105,99 Kč, 9 682 468,36 Kč a 442 994,02 Kč, ve výši 7,05% p. a. z částky 123 127 227,73 Kč za období od 16. ledna 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 7 538 928,35 Kč.

smluvní pokuty

- smluvní pokuta z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261001**, tj. 14 584 892,02 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 2 062 905 Kč, ve výši 3,25% p. a. z částky

- 12 521 987,02 Kč za období od 2. dubna 2012 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 674 837,99 Kč; 3,25% p. a. z částky 1 962 381,60 Kč za období od 29. listopadu 2013 do 31. prosince 2015, celkem tedy 133 320,98 Kč;
- smluvní pokuta z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261004**, tj. 16 879 878,80 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 920 632,50 Kč, ve výši 3,25% p. a. z částky 15.959.246,30 Kč za období od 1. května 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 311 772,16 Kč; 3,25% p. a. z částky 11 600 665,92 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 242 669,41 Kč; 3,25 % p. a. z částky 10 796 164,63 Kč za období od 30. července 2013 do 29. prosince 2015, celkem tedy 848 829,96 Kč;
 - smluvní pokuta z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261007**, tj. 15 662 861,06 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 851 546,25 Kč, ve výši 3,25% p. a. z částky 14 811 314,81 Kč za období od 1. června 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 248 575,14 Kč; 3,25 % p. a. z částky 12 704 039,98 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 265 750,42 Kč; 3,25% p. a. z částky 9 136 006,65 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 99 244,57 Kč;
 - smluvní pokuta z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261010**, tj. 52 238 868,35 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 856 203,75 Kč, ve výši 3,25% p. a. z částky 51 382 664,60 Kč za období od 1. července 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 725 464,26 Kč; 3,25% p. a. z částky 47 087 737,24 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 985 008,39 Kč; 3,25% p. a. z částky 26 087 737,24 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 283 391,45 Kč; 3,25% p. a. z částky 1 095 894,00 Kč za období od 29. listopadu 2013 do 29. prosince 2015, celkem tedy 74 258,08 Kč; 3,25% p. a. z částky 450 000 Kč za období od 30. prosince 2015 do 31. prosince 2015, celkem tedy 80,14 Kč;
 - smluvní pokuta z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261013**, tj. 89 027 705,38 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 881 043,75 Kč, ve výši 3,25% p. a. z částky 88 146 661,63 Kč za období od 1. srpna 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 1 001 885,55 Kč; 3,25% p. a. z částky 87 280 807,77 Kč za období od 7. prosince 2012 do 29. července 2013, celkem tedy 1 825 790,17 Kč; 3,25% p. a. z částky 1 138 532,44 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 12 367,89 Kč;
 - smluvní pokutu z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261019**, tj. 411 012 274,96 Kč, od níž byla odečtena v dohodě o narovnání uvedená částka 880 267,50 Kč, ve výši 3,05% p. a. z částky 410 132 007,46 Kč za období od 11. září 2012 do 6. prosince 2012, celkem tedy 2 973 457,05 Kč; 3,05% p. a. z částky 392 511 501,91 Kč za období od 7. prosince 2012 do 26. července 2013, celkem tedy 7 607 105,90 Kč; 3,05% p. a. z částky 361 474. 01,91 Kč za období od 27. července 2013 do 29. července 2013, celkem tedy 90 616,21 Kč; 3,05% p. a. z částky 305 005 762,15 Kč za období od 30. července 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 3 109 387,51 Kč; 3,05% p. a. z částky 28 698 376,20 Kč za období od 29. listopadu 2013 do 29. prosince 2015, celkem tedy 1 824 941,54 Kč;
 - smluvní pokutu z ceny díla vyfakturované fakturou č. **761261024**, tj. 148 326 796,10 Kč, od níž byly odečteny v dohodě o narovnání uvedené částky 15 074 105,99 Kč, 9 682 468,36 Kč a 442 994,02 Kč, ve výši 3,05% p. a. z částky 123 127 227,73 Kč za období od 16. ledna 2013 do 28. listopadu 2013, celkem tedy 3 261 522,20 Kč.
4. Napadeným rozsudkem bylo rozhodováno o požadavcích na zaplacení zákonného úroku z prodlení a smluvní pokuty sjednané pro případ prodlení roční procentní sazbou z dlužné částky v článku 14.8 VOP, počítaných z těch částí fakturovaných částek (ve výše zmíněných fakturách) za práce provedené v měsících 1-6 a 11/2012, které byly žalovaným zaplacený v průběhu řízení. Úrok z prodlení a smluvní pokuta byly vypočteny vždy za dobu od prvního dne následujícího po datu splatnosti (uvedeného na každé faktuře) až do dne, kdy byla každá částka, z níž je zákonný úrok a smluvní pokuta počítána, žalovaným zcela zaplacená.

5. Žalovaný proti konečným požadavkům žalobců argumentoval, že se nedostal do prodlení s platbou rozhodných dílčích plateb v žalobci uvažovaných obdobích (případně byl v prodlení jen po zanedbatelnou dobu). Uhrazené částky představují fakturovanou cenu za tzv. „vícepráce“, tj. práce nezahrnuté v položkovém rozpočtu, který tvořil součást nabídky. Dle žalovaného nemohla splatnost těchto částek nastat dříve, než byl uzavřen odpovídající dodatek ke smlouvě o dílo. Takové dodatky byly na dodatečné práce běžně uzavírány, pravidelně formou podpisu Evidenčního listu změny stavby (dále jen „ELZS“). V posuzovaných případech se tak ale nestalo v době před žalobci uvažovanou splatností faktur, nýbrž se tak stalo později, v době mezi 14. 5. 2013 a 14. 12. 2015 (tj. v průběhu řízení). Nutnost uzavření dodatků plyne dle žalovaného z tehdy účinného zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, přičemž ve světle této právní úpravy je třeba vykládat smluvní dokumentaci včetně obchodních podmínek. Dodatečné práce (neuvedené v položkovém rozpočtu, který byl součástí nabídky) podléhaly jednacím řízení bez uveřejnění dle ust. § 23 odst. 7, písm. a) zákona o veřejných zakázkách, a lhůta 60 dnů ke splnění platební povinnosti žalovaného (dle článku 14.7 písm. b/ VOP ve znění ZOP) v případě „víceprací“ počínala nejdříve ode dne uzavření dodatku ke smlouvě, tj. od odsouhlasení ELZS žalovaným. Žalovaný pak dodatečně „zasmluvněné“ práce uhradil včas po uzavření dodatků (dodatky byly uzavřeny po proběhlém jednacím řízení bez uveřejnění). Žalovaný dále zvláště brojil proti uplatněnému nároku na zaplacení smluvní pokuty. Podle něho článek 14.8 VOP (který hovoří o „finanční pokutě“) neobsahuje dohodu o smluvní pokutě, nýbrž dohodu o výši smluveného úroku z prodlení.
6. Soud I. stupně při rozhodnutí využil rozhodovací praxi především Vrchního soudu v Praze ve skutkově a právě obdobných sporech (viz např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2018 sp. zn. 4 Cmo 145/2017 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3057/2018, jímž bylo dovolání žalovaného proti rozsudku odmítnuto, rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 2. 2020 sp. zn. 4 Cmo 234/2019 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 1605/2020, rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2019 sp. zn. 4 Cmo 289/2018 a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 5. 2020 sp. zn. 16 Co 384/2019 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 2950/2020).
7. Soud I. stupně předně uzavřel, že „Souhrnem smluvních dohod“ ze dne 5. 3. 2008 účastníci uzavřeli platnou smlouvu o dílo (§ 536 a násl. obch. zák.), kde část obsahu smlouvy určili odkazem na obchodní podmínky. Všeobecné obchodní podmínky staveb pozemních komunikací (schváleno MDS – OPK č. j. 475/02-120/RA/1 ze dne 22. 10. 2002 s účinností od 1. 11. 2002) zahrnovaly Všeobecné obchodní podmínky, díl 2, část 2 (dále jen „VOP“) a Zvláštní obchodní podmínky, díl 2, část 3 (dále jen „ZOP“). Obchodní podmínky byly vypracované na základě dokumentace mezinárodní federace FIDIC z roku 1999 – tzv. The Red Book, část VOP je doslovným překladem dokumentu. Využití uvedených mezinárodně standardních smluvních podmínek plyne z požadavku na použití jednotných všeobecných obchodních podmínek u staveb spolufinancovaných ze zdrojů Evropské unie. Pro každou konkrétní stavbu se připravovaly zvláštní obchodní podmínky, které byly zpracovány formou vzorového textu.
8. Soud I. stupně došel ke stěžejnímu závěru, že smlouva předpokládala, že rozsah prací nutných ke splnění díla bude v průběhu stavby upřesňován způsobem upraveným v článku 13 VOP (dle článku 13.1 VOP *změny může iniciovat správce stavby kdykoli před vydáním protokolu o převzetí prací buď prostřednictvím pokynu, nebo žádosti zhotovitelé, aby předložil návrh. Zhotovitel provede a bude vázán každou změnou, pokud bezodkladně nepodá oznámení správci stavby, v němž uvede, že nemůže ihned získat vybavení nutné ke změně. Každá změna může zahrnovat: a) změny v množstvích kterékoli položky prací zahrnutých do smlouvy o díle / tyto změny však nemusí nutně znamenat změnu/, b) změny v kvalitě a jiných vlastnostech některé položky práce, c) změny v úrovních, umístěních nebo rozměrech některé části prací, d) vypuštění některé práce, pokud nemá*

být provedena někým jiným, e) jakákoliv dodatečná práce, technologické zařízení, materiály nebo služby nezbytné pro zhotovovací práce, f) změny v postupu nebo časovém rozvržení realizace stavby. Zhotovitel neprovede žádnou úpravu nebo modifikaci stavby pokud a dokud správce stavby nevydá pokyn ke změně nebo ji neschválí), aniž by bylo třeba smlouvu o dílo změnit (uzavřít dodatek ke smlouvě). Smlouva předpokládala, že cena díla bude určena podle skutečně provedených prací (tzv. měřený kontrakt). Způsob určení ceny (§ 536 odst. 3 obč. zák.) byl platně smlouven v článku 12 VOP a článku 14 VOP. Podle článku 12.3 VOP cenu díla odsouhlasí nebo určí správce stavby tím, že ocení každou položku práce za použití dohodnutého nebo stanoveného měření v souladu s články 12.1 a 12.2., a s použitím příslušné sazby nebo ceny za tuto položku. Příslušná sazba nebo cena za každou položku práce bude sazba nebo cena uvedená ve Smlouvě o dílo buď za tuto položku, nebo (není-li tam tato položka uvedena) za podobnou práci. Pro příslušnou položku bude vhodná nová sazba nebo cena, jestliže... ..ii) ve Smlouvě o dílo není pro tuto položku uvedena žádná sazba ani cena a iii) není vhodná žádná z uvedených sazeb ani cen, protože práce není podobného charakteru ani není prováděna za podobných podmínek jako některá jiná položka Smlouvy o dílo. Dle čl. 14.1 VOP není-li ve zvláštních obchodních podmínkách uvedeno jinak: a) cena díla bude odsouhlasena nebo určena podle článku 12.3 a bude podléhat úpravě v souladu se smlouvou o dílo, ...c) veškerá množství, která jsou dána v Soupisu prací, nebo v jiném souvisejícím dokumentu jsou množství odhadovaná a nemají být pokládána za skutečná a správná množství.

9. Soud I. stupně ve shodě s výše zmíněnou rozhodovací praxí Vrchního soudu v Praze dovedl, že změny uskutečněné v souladu s článkem 13 VOP nevyžadovaly postup dle ust. § 23 odst. 7, písm. a) zákona o veřejných zakázkách, tedy konání jednacího řízení bez uveřejnění, a pokud tak žalovaný postupoval, bylo to nadbytečné. Soud I. stupně argumentoval tak, že předpokládaná cena díla byla smluvně koncipována podle soupisu prací a výkazů výměr předpokládaných v době podpisu smlouvy a nejednalo se o cenu konečnou. Konečná cena byla stanovena na základě měření skutečně provedených prací. Smlouva předpokládala provedení dalších prací, změna mohla zahrnovat jakoukoliv dodatečnou práci nezbytnou pro zhotovení díla. To nebylo v rozporu s tehdy platnými předpisy o veřejných zakázkách, neboť k datu uzavření smlouvy o dílo ze dne 5. 3. 2008 nebyla ještě platná vyhláška č. 230/2012 Sb., dle jejíhož ustanovení § 3 tvořil součást zadávací dokumentace veřejné zakázky úplný a závazný soupis prací spolu s výkazem výměr. Soud I. stupně zdůraznil, že potřeba jednotlivých víceprací v rámci veřejné zakázky na stavební práce vzniká průběžně a nepředvídatelně po dobu realizace předmětu veřejné zakázky a není reálné a smysluplné požadovat, aby zadavatel zadával každou takovouto položku víceprací samostatně a až po jejím zadání (a uzavření smlouvy) tyto práce provedl.
10. Mezi účastníky bylo nesporné, že předmětné části fakturovaných částek odpovídají ceně za stavební práce, u nichž potřeba provedení vyvstala až v průběhu realizace stavby.
11. Soud I. stupně (logicky) nepochyboval o existenci povinnosti žalovaného zaplatit dílčí ceny (od jejichž pozdní úhrady se odvíjí žalobní návrhy) za skutečně provedené práce v měsících 1 až 6 a 11/2012, neboť v rozhodných částkách byly dílčí ceny (fakturované fakturami č. 761261001, 761261004, 761261007, 761261010, 761261013, 761261019, 761261024) žalovaným zaplacený a žalovaný ohledně dodatečných prací, za něž bylo zaplaceno, (dodatečně) podepsal ELZS (dle soudu I. stupně tedy byl nárok na zaplacení ceny předmětných stavebních prací jednak uznán zaplacením ve smyslu ust. § 407 odst. 3 obč. zák. a jednak byl smluvně dodatečně potvrzen).
12. Ze stěžejního závěru soudu I. stupně popsaného výše v odst. 8 pak plyne, že podpis ELZS vztahujících se k předmětné části fakturovaných částek je irelevantní – pro posouzení splatnosti již zaplacených plateb.
13. Podle soudu I. stupně splatnost jednotlivých fakturovaných částek (minimálně v rozsahu zaplacených, tj. rozhodných částek) nastala přede dnem splatnosti, který je uveden v každé faktuře.

Soud I. stupně zjistil, že v případě rozhodných měsíčních plateb správce stavby (jímž byla organizační složka žalovaného) ve smyslu článku 14.6 VOP vydal *Potvrzení dílčí platby* (podle uvedeného článku *žádná částka nebude potvrzena ani vyplacena dokud objednavatel neobdrží a neschválí záruku na provedení díla. Potom správce stavby do 28 dnů po obdržení prohlášení a podpůrných dokumentů vydá objednavateli potvrzení dílčí platby, v němž se uvede částka, jež správce stavby spravedlivě stanovuje jako splatnou, spolu s podpůrnými podrobnostmi*), jemuž předcházelo *Prohlášení zhotovitele o ukončení každého měsíce* dle článku 14.3 VOP (dle uvedeného článku *zhotovitel předá správci stavby v šesti kopiích prohlášení o ukončení každého měsíce ve formě schválené správcem stavby, v němž podrobně doloží částky, o nichž se domnívá, že na ně má nárok, s podpůrnými dokumenty, které budou zahrnovat zprávu o postupu prací v tomto měsíci v souladu s článkem 4.21*). Bylo tudíž povinností žalovaného uhradit (správcem) potvrzenou částku ve lhůtě 60 dní od obdržení prohlášení (správcem stavby). Dle článku 14.7 písm. b) VOP ve znění ZOP *objednavatel zaplatí zhotoviteli částku potvrzenou v každém potvrzení dílčí platby do 60 dnů poté, co správce stavby obdrží prohlášení a podpůrné dokumenty*. Tuto lhůtu žalovaný nedodržel a dostal se do prodlení, které nepochybně existovalo po uplynutí 60 dnů ode dne, kdy správce vydal *Potvrzení dílčí platby* (data vydání potvrzení byla v případě všech fakturovaných částek soudem I. stupně zjištěna a v každém ze 7 případů žalobci žádali přiznání úroku z prodlení a smluvní pokuty od data pozdějšího než je 60. den po vydání potvrzení správcem stavby).

14. Mezi účastníky pak nebylo sporu o datech úhrady rozhodné části fakturovaných dílčích cen.
15. Soud I. stupně předpokládal možnost souběhu uplatněného nároku na zákonný úrok z prodlení dle ust. § 369 odst. 1 obch. zák. (ve výši dle nařízení vlády č. 142/1994 Sb.) a nároku na smluvní pokutu dle ust. § 544 a násl. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“). Ujednání v článku 14.8 VOP (*Jestliže zhotovitel neobdrží platbu v souladu s článkem 14.7, má zhotovitel právo na finanční pokutu vypočtenou měsíčně na částku nezaplacenou za období zpoždění platby. Předpokládá se, že toto období začíná datem platby specifikovaným v článku 14.7 bez ohledu /v případě dle odst. b/ na datum vystavení potvrzení dílčí platby. Není-li ve zvláštních obchodních podmínkách sjednáno jinak, bude tato finanční pokuta vypočtena z roční sazby o tři procentní body vyšší, než diskontní sazba centrální banky v zemi měny platby a bude placena v této měně. Na tuto platbu má zhotovitel nárok bez formálního oznámení nebo potvrzení, a aniž by to bylo na překážku jinému právu nebo nápravnému prostředku.*) vyložil za použití výkladových pravidel dle ust. § 266 obch. zák. jako ujednání o smluvní pokutě ve smyslu ust. § 544 a násl. obč. zák. Zdůraznil, že žalobci, zájemci o veřejnou zakázku, čerpali informaci o skutečné vůli žalovaného výlučně ze smluvní dokumentace, která byla pro účely vypsání veřejné zakázky připravena. V prostředí veřejných zakázek je přitom třeba respektovat interpretační pravidlo plynoucí z ust. § 44 odst. 1 zákona o veřejných zakázkách, dle něhož jakoukoliv pochybnost ohledně obsahu zadávací dokumentace je třeba vykládat k tíži zadavatele, tj. v posuzovaném případě žalovaného. Od roku 2008 je ostatně pojem „finanční pokuta“ v předmětném článku obchodních podmínek staveb pozemních komunikací nahrazen pojmem „smluvní pokuta“. V obchodních vztazích (podřízených úpravě v obch. zák.), jejichž stranou je nepodnikatel, pak platilo, že nelze sjednat smluvní výši úroku z prodlení (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008 sp. zn. 32 Odo 873/2006). I to nasvědčuje úmyslu žalovaného (který mohl být rozpoznán žalobci) smluvit ve výše citovaném článku VOP smluvní pokutu.
16. Protože soud I. stupně neshledal pochybení ve výpočtu celkové výše smluvní pokuty a zákonných úroků z prodlení (požadovaných žalobci), bylo žalobě (ve znění konečných žalobních požadavků) plně vyhověno.
17. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto s odkazem na ust. § 142 odst. 1 a § 146 odst. 2 o. s. ř. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení (jak při posuzování procesního úspěchu a neúspěchu, tak při výpočtu odměny za úkon právní služby dle vyhlášky č. 177/1996 Sb.) nebral soud I. stupně v úvahu tu část předmětu řízení, ohledně níž bylo řízení zastaveno pro zpětvzetí žaloby

v důsledku uzavřené dohody o narovnání (v dohodě o narovnání se účastníci ohledně „narovnaných“ částek dohodli, že si každá strana ponese náklady řízení sama). Soud I. stupně tedy předpokládal, že žalobci byli v řízení procesně plně úspěšní (při rozhodování o náhradě nákladů řízení bylo zohledněno jen to zpětvzetí žaloby a zastavení řízení, které bylo vyvoláno zaplacením v řízení požadovaných částek).

18. Částka 9 477 695,64 Kč přiznaná žalobcům a), c) a d) zastoupeným stejným advokátem zahrnuje: 1) náhradu za zaplacený soudní poplatek ze žaloby ve výši 1 465 821 Kč (ve výši, která jim nebyla vrácena); 2) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen „vyhlášky“) za 2 úkony právní služby počítané z tarifní hodnoty 507 669 854,33 Kč (převzetí a příprava zastoupení, seps žaloby) po 593 712 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 2x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad 21% DPH, tj. celkem 1 437 509,04 Kč; 3) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 1 úkon právní služby z tarifní hodnoty 467 379 633,03 Kč (podání ze dne 25. 3. 2014 – částečné zpětvzetí žaloby a částečná změna žaloby s aktualizací výše smluvní pokuty) ve výši 555 024 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 1x paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 671 942,04 Kč; 4) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 1 úkon právní služby s tarifní hodnotou 64 672 654,11 Kč (vyjádření ze dne 14. 11. 2014) ve výši 168 432 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 1x paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, tj. celkem 204 165,72 Kč; 5) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 1 úkon právní služby s tarifní hodnotou 69 199 137,77 Kč (podání ze dne 20. 6. 2015 – částečné zpětvzetí žaloby a změna žaloby, v níž byla aktualizována výše smluvní pokuty) ve výši 172 752 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 1x paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 209 392,92 Kč; 6) odměnu advokáta dle vyhlášky za 5 úkonů právní služby s tarifní hodnotou 26 645 515,26 Kč (účast na jednání soudu dne 21. 6. 2016, dne 6. 10. 2016 a dne 8. 12. 2016, vyjádření ze dne 22. 1. 2018, vyjádření ze dne 18. 7. 2018) po 131 952 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 5x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 800 124,60 Kč; 7) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 16 úkonů právní služby z tarifní hodnoty 90 731 146,53 Kč (vyjádření ze dne 9. 1. 2019, účast na jednání soudu dne 17. 1. 2019 a dne 4. 4. 2019, vyjádření ze dne 14. 6. 2019, účast na jednání soudu dne 18. 6. 2019, vyjádření ze dne 31. 10. 2019, účast na jednání soudu dne 4. 11. 2019, vyjádření ze dne 10. 6. 2020, účast na jednání soudu dne 14. 7. 2020, které přesáhlo 2 hodiny, vyjádření ze dne 20. 11. 2020, účast na jednání soudu dne 9. 12. 2020, účast na jednání soudu dne 25. 5. 2021, vyjádření ze dne 16. 6. 2021 a účast na jednání soudu dne 17. 6. 2021) po 193 488 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 16x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 3 751 735,68 Kč; 8) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 4 úkony právní služby z tarifní hodnoty 90 573 667,15 Kč (vyjádření ze dne 20. 9. 2021, účast na jednání soudu dne 22. 9. 2021, vyjádření ze dne 1. 11. 2021, účast na jednání soudu dne 24. 11. 2021) po 193 296 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 4x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 937 004,64 Kč.
19. Žalobkyni b) přiznaná částka 3 442 548 Kč zahrnuje: 1) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 2 úkony právní služby počítané z tarifní hodnoty 507 669 854,33 Kč (převzetí a příprava zastoupení, seps žaloby) po 247 380 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 2x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu

odměny a náhrad 21% DPH, tj. celkem 599 386 Kč; 2) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 1 úkon právní služby z tarifní hodnoty 467 379 633,03 Kč (podání ze dne 25. 3. 2014 – částečné zpětvzetí žaloby a částečná změna žaloby s aktualizací výše smluvní pokuty) ve výši 231 260 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 1x paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 280 188 Kč; 3) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 1 úkon právní služby s tarifní hodnotou 64 672 654,11 Kč (vyjádření ze dne 14. 11. 2014) ve výši 70 180 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 1x paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, tj. celkem 85 281 Kč; 4) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 1 úkon právní služby s tarifní hodnotou 69 199 137,77 Kč (podání ze dne 20. 6. 2015 – částečné zpětvzetí žaloby a změna žaloby, v níž byla aktualizována výše smluvní pokuty) ve výši 71 980 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 1x paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 87 459 Kč; 5) odměnu advokáta dle vyhlášky za 5 úkonů právní služby s tarifní hodnotou 26 645 515,26 Kč (účast na jednání soudu dne 21. 6. 2016, dne 6. 10. 2016 a dne 8. 12. 2016, vyjádření ze dne 22. 1. 2018, vyjádření ze dne 18. 7. 2018) po 54 980 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 5x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 334 444 Kč; 6) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 17 úkonů právní služby z tarifní hodnoty 90 731 146,53 Kč (vyjádření ze dne 9. 1. 2019, účast na jednání soudu dne 17. 1. 2019 a dne 4. 4. 2019, vyjádření ze dne 14. 6. 2019, účast na jednání soudu dne 18. 6. 2019, vyjádření ze dne 31. 10. 2019, účast na jednání soudu dne 4. 11. 2019, vyjádření ze dne 10. 6. 2020, účast na jednání soudu dne 14. 7. 2020, které přesáhlo 2 hodiny, návrh na vstup nového účastníka do řízení ze dne 3. 10. 2020, vyjádření ze dne 20. 11. 2020, účast na jednání soudu dne 9. 12. 2020, účast na jednání soudu dne 25. 5. 2021, vyjádření ze dne 16. 6. 2021 a účast na jednání soudu dne 17. 6. 2021) po 80 620 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 17x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 1 664 524 Kč; 7) odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 4 úkony právní služby z tarifní hodnoty 90 573 667,15 Kč (vyjádření ze dne 20. 9. 2021, účast na jednání soudu dne 22. 9. 2021, vyjádření ze dne 1. 11. 2021, účast na jednání soudu dne 24. 11. 2021) po 80 540 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 4x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH, celkem 391 266 Kč.

20. Rozsudek napadl včasným odvoláním žalovaný. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žaloba bude zamítnuta. Odvolatel je přesvědčen, že soud I. stupně nepřihlédl k odvolatelem tvrzeným skutečnostem nebo k jím označeným důkazům (což vede k nepřezkoumatelnosti rozsudku), dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním a rozhodnutí soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.
21. Podle žalovaného soud I. stupně chybně posoudil význam tzv. měřeného kontraktu a přípustnost provádění změn díla dle článku 13 VOP. Soud I. stupně nezohlednil, že článek 13.1 VOP byl pro účely smlouvy podstatně modifikován článkem 13.1 ZOP (*pokud změny vyžadují úpravu smlouvy o dílo formou dodatku, nemohou být realizovány před jeho uzavřením. Dodatek může být uzavřen pouze v průběhu provádění prací a na základě požadavku vzneseného jednou ze stran, nejpozději 30 dní před uplynutím termínu pro dokončení stavby. Dodatek nesmí měnit zadávací podmínky platné v době udělení zakázky, ani znamenat podstatné změny původní smlouvy o dílo.*). Závěr soudu I. stupně, že žádné změny stavby ve smyslu článku 13.1 VOP nepředstavují změnu smlouvy a nemusejí být sjednány mezi stranami formou dodatku z důvodu, že se jedná o měřený kontrakt, je v jasném rozporu se zněním článku 13.1 ZOP. ZOP mají dle článku 1.5 VOP výkladovou přednost před VOP. Dle náhledu žalovaného je třeba

článek 13.1 VOP vykládat tak, že správce stavby je oprávněn iniciovat změny popsané v článku 13.1 VOP, ale změny vyžadující změnu smlouvy mohou zhotovitelé realizovat (a rovněž požadovat jejich zaplacení) až poté, co budou předmětné změny „zasmluvněny“ v odpovídajícím dodatku ke smlouvě, který může mít podobu podepsaného ELZS, jak to bylo v posuzovaném případě obvyklé. Soud I. stupně v této souvislosti ignoroval i článek 3.1 VOP, dle něhož v pravomoci správce stavby není měnit smlouvu o dílo. Je přitom zjevné, že změna díla, tj. zejména provedení zcela nových položek či částí stavby, které podle projektu a soupisu prací s výkazem výměr neměly být prováděny, představuje změnu smlouvy (to ostatně plyne i ze znění zákona o veřejných zakázkách a z rozhodovací praxe Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a správních soudů). Pokud vícepráce ze strany zhotovitelů prováděny byly, bylo plně rizikem zhotovitelů, zda ze strany žalovaného dojde či nedojde k uzavření odpovídajícího dodatku ke smlouvě, který se následně stane právním titulem k zaplacení. Dodatek ke smlouvě pak nemohl být platně uzavřen za žalovaného správcem stavby, neboť správce stavby dle smlouvy není totožnou osobou se žalovaným.

22. Kdyby byl výklad smlouvy ze strany soudu I. stupně správný a správce stavby by byl oprávněn dávat pokyn ke změnám, které představují změny smlouvy, byl by napadený rozsudek nesprávný a nepřezkoumatelný. Soud I. stupně neuvedl, natož aby odůvodnil, jaké konkrétní úkony správce stavby v posuzovaném případě představují pokyny k provedení změn díla. Za takové pokyny nelze pokládat ELZS č. 123 až 232 z roku 2011 nepodepsané ze strany osoby oprávněné jednat za žalovaného coby objednatele.
23. Obě strany si byly vědomy, že ELZS představují změnu smlouvy, a pokud mají být považovány za platný právní úkon, musí být podepsány zástupcem žalobců i oprávněným zástupcem žalovaného. Za osobu oprávněnou jednat jménem žalovaného přitom nemohl být považován správce stavby, neboť v jeho pravomoci nebylo měnit smlouvu (článek 3.1 VOP). Správce stavby ostatně nebyl podepsán v kolonce určené pro podpis oprávněného zástupce objednatele. Ze strany žalovaného byly následně (až po přijetí jednotlivých faktur) vyhotoveny, žalobci i žalovaným podepsány jiné finální verze ELZS č. 123 až 232 a teprve na základě těchto podepsaných evidenčních listů, které představují podle svého výslovného obsahu dodatek smlouvy (v jednotlivých evidenčních listech změny stavby je výslovně uvedeno, že se jedná o dodatek smlouvy), hradil žalovaný žalobcům cenu jednotlivých víceprací sjednaných v takových evidenčních listech. Žalovaný zastává názor, že nesjednané vícepráce nemohly být ve fakturách fakturovány, neboť nárok žalobců na úhradu provedených víceprací nemohl vzniknout dříve, než byly vícepráce řádně „zasmluvněny“ a než uplynula sjednaná doba platnosti. Splatnost fakturovaných částek nemohla nastat ke dni uvedenému ve fakturách a od tohoto dne nemohl vznikat nárok žalobců na úhradu úroků z prodlení a smluvní pokuty.
24. V průběhu řízení žalovaný ve vztahu ke každé jednotlivé položce fakturované ve fakturách označil, zda představuje práci sjednanou ve smlouvě či v jejích dodatcích uzavřených k datu vystavení jednotlivých faktur, zda představuje vícepráci spočívající ve změně množství jednotlivé položky, či zda se jedná o zcela novou položku. Soud I. stupně se však tímto rozčleněním nezabýval.
25. Nesprávný je i závěr soudu I. stupně založený na úvaze, že soupis prací s výkazem výměr nebyl pro žalobce coby zhotovitele závazný, neboť „k datu uzavření smlouvy o dílo nebyla platná vyhláška č. 230/2012 Sb., dle jejíhož § 3 tvořil součást zadávací dokumentace veřejné zakázky úplný a závazný soupis prací spolu s výkazem výměr“. Právní předpisy účinné k datu uzavření smlouvy o dílo však stanovily, že součástí zadávací dokumentace musí být soupis prací s výkazem výměr (v ust. § 44 odst. 4, písm. b/ zákona o veřejných zakázkách) a nabytí účinnosti § 3 vyhlášky č. 230/2012 Sb. neznamenalo pro obsah zadávací dokumentace žádnou změnu. Vyhláška byla prováděcím předpisem mimo jiné k ust. § 44 odst. 4 zákona o veřejných zakázkách.

26. Závěr soudu I. stupně, že při sjednání rozsáhlých stavební prací lze cenu platně sjednat v souladu s tehdy účinným ustanovením § 536 odst. 3 obch. zák. tak, že bude dostatečně určen způsob určení ceny, přičemž není nutná realizace zvláštního postupu dle ust. § 23 odst. 7, písm. a) zákona o veřejných zakázkách, je v rozporu se soudem I. stupně zmíněným (v odstavci 60. odůvodnění) stanoviskem Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 19. 4. 2010 č. j. ÚOHS-D 72/2010/VZ-4811/2010/510/KČe (soud I. stupně ze stanoviska citoval, že potřeba realizace jednotlivých víceprací v rámci veřejné zakázky na stavební práce vzniká průběžně a nepředvídatelně po dobu realizace předmětu veřejné zakázky, a není tedy reálné a smysluplné požadovat, aby zadavatel zadával každou položku víceprací samostatně a až po její zadání a uzavření smlouvy tyto práce provedl). Stanovisko však výslovně uvádí, že tyto situace jsou z pohledu úpravy veřejných zakázek řešeny uzavřením dalších smluv, tzv. dodatků k původní smlouvě a že na jakékoli rozšíření či změnu předmětu zakázky je třeba pohlížet věcně jako na novou veřejnou zakázku, jejichž zadání musí zadavatel provést způsobem uvedeným v zákoně. Žalovaný tedy zopakoval svoji argumentaci, že byl povinen zadávat „vícepráce“ způsobem uvedeným v zákoně o veřejných zakázkách a že zhotovitel a správce stavby nemohli sami měnit dílo a rozšířit rozsah stavebních prací oproti pracem sjednaným ve smlouvě ve znění jejích dodatků.
27. Dle žalovaného je chybný i závěr soudu I. stupně, že smlouva v článku 12.3 VOP obsahuje způsob určení ceny díla ve smyslu ust. § 536 odst. 3 obch. zák. Dle žalovaného neodpovídá znění zmíněného článku požadavku na určitost ceny díla, zejména proto, že *„každá nová sazba nebo cena bude odvozena od některé odpovídající sazby nebo ceny ve smlouvě o dílo, s odůvodněnými úpravami, které zohlední záležitosti popsané v odstavcích a) nebo b), podle toho co je použitelné. Jestliže pro odvození nové sazby nebo ceny není odpovídající žádná sazba ani cena, bude cena odvozena z odpovídajících nákladů na provedení práce spolu s přiměřeným ziskem, přičemž se vezmou v úvahu další odpovídající záležitosti.* Článek 12.3 tak nestanoví přesný způsob určení výše nových sazeb nebo nových cen.
28. Závěr soudu I. stupně, že změny spočívající ve změně díla (vícepráce) nemusely být zadávány postupem dle zákona o veřejných zakázkách, převzatý z rozhodovací praxe Vrchního soudu v Praze (senátu 4 Cmo) je chybný. Tento závěr je jednoznačně v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách a konstantní rozhodovací praxí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a správních soudů. Protože se soud I. stupně s argumentací žalovaného v tomto směru nijak nevypořádal, je rozsudek nepřezkoumatelný. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (potažmo správní soudy – viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2012 sp. zn. 1 Afs 23/2012) totiž vždy považuje práce nesjednané v původním soupisu prací s výkazem výměr za změnu veřejné zakázky, která musí být zadána písemně, a to dokonce bez ohledu na to, zda se jedná o práce potřebné ke splnění sjednaného předmětu díla či nikoliv. Za porušení povinností žalovaného při sjednání takových veřejných zakázek Úřad pro ochranu hospodářské soutěže žalovanému ukládá pokuty (viz např. rozhodnutí ze dne 12. 5. 2014 č. j. ÚHOS-S 89/2014/VZ-810/2014/532/SBe, ze dne 12. 5. 2014 č. j. ÚOHS-S 90/2014/VZ-9812/2014/532/SBe a ze dne 13. 5. 2014 č. j. ÚOHS-S 339/2014/VZ-9983/2014/532/KŠe). Pokud by skutečně byla žalovaný v pozici objednatele povinen zaplatit zhotoviteli díla cenu stavebních prací neodpovídající původnímu soupisu výkazů výměr, aniž by žalovaný coby veřejný zadavatel uzavřel odpovídající dodatek, kterým by takové změny byly „zasmluvněny“, pak by takový postup představoval dle rozhodovací praxe Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a správních soudů správní delikt žalovaného. Při zadávání dodatečných stavebních prací mohl žalovaný/zadavatel za splnění dalších podmínek postupovat v jednacím řízení bez uveřejnění dle ust. § 23 odst. 7, písm. a) zákona o veřejných zakázkách, přičemž po provedení zvoleného zadávacího řízení byl povinen dle ust. § 82 odst. 2 ve spojení s § 7 zákona uzavřít písemnou smlouvu, popř. písemný dodatek k již uzavřené smlouvě (viz rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2021 sp. zn. 10 As 53/201). Tím, že soud I. stupně zaujal právní závěr, který je v příkrém rozporu s rozhodovací

praxí správních soudů, se dopustil nežádoucího rozdílného rozhodování ve shodných případech a porušení principu rovnosti před zákonem (viz náleží Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 3324/15).

29. Soud I. stupně dále nijak nezohlednil konstantní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu o tzv. nevyžádaných vícepracích, dle níž nemá zhotovitel právo na zaplacení nezasmulvněných víceprací ani z titulu bezdůvodného obohacení, ani z titulu úhrady ceny díla (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012 sp. zn. 23 Cdo 1095/2012; dále rozhodnutí ze dne 31. 8. 2016 sp. zn. 32 Cdo 433/2015, ze dne 5. 4. 2017 sp. zn. 32 Cdo 3085/2016 a ze dne 16. 4. 2018 sp. zn. 23 Cdo 154/2018, rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. IV. ÚS 1297/16). Závěry dovozené ze strany Nejvyššího soudu ohledně nesjednaných víceprací k běžným smlouvám o dílo by se o to více měly uplatnit ve vztahu k veřejným zakázkám.
30. V rozsudku ze dne 13. 8. 2016 sp. zn. 32 Cdo 433/2015 Nejvyšší soud potvrdil, že dohoda o změně veřejné zakázky musí být písemná a v případě absence takové písemné formy dohody byla dovozena absolutní neplatnost smlouvy.
31. Skutečnost, že při sjednávání dodatků ke smlouvě musely smluvní strany postupovat v souladu se zákonem o veřejných zakázkách, vyplývá také z ustanovení článku 1.3.1 kapitoly 1 technických kvalitativních podmínek, která je součástí smlouvy (*zhotovitel však musí dodržet všechna související ustanovení právních předpisů, i když nejsou uvedeny v TKP, pokud mají obecnou platnost. Základními předpisy z hlediska TKP jsou zejména: ... zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách ...*).
32. Dle žalovaného soud I. stupně chybně posoudil faktury předložené žalobci jako Prohlášení ve smyslu čl. 14.3 VOP, ačkoliv faktury neobsahují podpůrné dokumenty, které vždy zahrnují zprávu o postupu prací, jejichž náležitosti jsou stanovené v článku 4.21 VOP. Protože správce stavby neobdržel Prohlášení a podpůrné dokumenty, nemohla začít běžet lhůta splatnosti dle článku 14.7 VOP. Soud I. stupně přitom nijak neodůvodnil, proč považuje faktury za tzv. Prohlášení, ačkoliv neobsahují všechny náležitosti prohlášení, i z tohoto důvodu je rozsudek nepřezkoumatelný. Žalobci přitom měli prokázat existenci všech skutečností, od nichž smlouva odvozuje splatnost fakturovaných částek.
33. Žalovaný pokládá za nesprávný závěr soudu I. stupně v odstavci 66. odůvodnění rozsudku („soud vzal nárok na zaplacení předmětných stavebních prací za oprávněný“), zdůraznil, že spor se vede právě proto, že žalovaný žalobcům nezaplatil všechny částky fakturované ve fakturách, protože faktury v určitém rozsahu považoval za neoprávněné (v rozsahu ceny nesjednaných víceprací). Pokud žalovaný za nesjednané vícepráce zaplatil až poté, co dle jeho přesvědčení vznikl právní titul k zaplacení (po podpisu předmětných ELZS osobou oprávněnou jednat za žalovaného), nemůže být taková úhrada považována za uznání nároku na zaplacení takových částek v době, kdy právní titul k zaplacení neexistoval.
34. Žalovaný soudu I. stupně vytkl závěr, že předmětné stavební práce, které žalovaný zaplatil dodatečně, byly realizovány na základě požadavku objednatele. Dle žalovaného je požadavkem objednatele možné rozumět jen podpis ELZS coby dodatku smlouvy osobou oprávněnou jednat za žalovaného. Předmětné práce byly ze strany žalobců provedeny, aniž by došlo k předchozímu uzavření ELZS, tedy bez předchozího požadavku objednatele.
35. Žalovaný dále znovu zdůraznil, že správce stavby byl samostatným subjektem nadaným právy a povinnostmi podle smlouvy, nikoliv zástupcem objednavatele, jak chybně uvedl soud několikrát v odůvodnění napadeného rozsudku. Správce stavby byl oprávněn činit pouze a výhradně to, co mu bylo výslovně smlouvou přiznáno. I z článku 20.5 ZOP vyplývá, že správce stavby byl

samostatným subjektem, jehož úkony mohly být stranami napadány. I pokud by tedy podpis faktur či zajišťovacích protokolů ze strany správce stavby představoval tzv. Potvrzení dílčí platby ve smyslu článku 14.6 VOP (což však žalovaný rozporuje), nebylo by možné takové Potvrzení dílčí platby samo o sobě považovat za dostatečnou podmínku pro závěr o vzniku nároku žalobců na zaplacení nesjednaných víceprací. Namísto závěru, že žalovaný byl povinen zaplatit předmětné částky jen proto, že je správce stavby potvrdil, tedy měl soud I. stupně zkoumat, zda byly splněny všechny podmínky v článku 14 VOP pro to, aby je správce stavby potvrdil. Soud I. stupně tedy měl zkoumat, zda žalobci předložili Prohlášení (žádost o potvrzení dílčí platby včetně všech podpůrných dokumentů ve smyslu článku 14.3 VOP, zda práce uvedené v potvrzení dílčí platby jsou zcela v souladu se smlouvou o dílu ve smyslu článku 14.6 VOP, a tedy i to, zda byly řádně sjednány. To však soud I. stupně neučinil. Pro žalovaného je předmětný soudní spor právě sporem ve smyslu článku 20.5 ZOP, tedy *sporem týkajícím se potvrzení, rozhodnutí, pokynu, názoru nebo posouzení správce stavby*.

36. I pokud by byl správný závěr soudu I. stupně o tom, že správce stavby byl oprávněn změnit dílo dle článku 13.1 VOP bez uzavření dodatku ke smlouvě, byl by soud I. stupně povinen zkoumat, zda všechny vícepráce, které jsou předmětem sporu mezi žalobci a žalovaným, věcně odpovídají výčtu v úvahu připadajících změn uvedených v článku 13.1 VOP. Tím se však soud I. stupně vůbec nezabýval. Žalovaný přitom ve vyjádření ze dne 20. 5. 2021 uvedl, že předmětné vícepráce nejsou dodatečnými pracemi nezbytnými pro zhotovovací práce ve smyslu článku 13.1 VOP, a na celé řadě vybraných příkladů jednotlivých změn odůvodnil, proč nebyly nutné k dokončení předmětu díla.
37. Podle článku 3.1 písm. a) ZOP *je správce stavby povinen získat zvláštní souhlas objednatele než přistoupí, mimo jiné ke změně dle článku 13.1 obchodních podmínek mající vliv na přijatou cenu stavby. Pojem přijatá cena stavby se dle článku 1.1.4.1 rozumí cena přijatá v Dopise o přijetí nabídky za provedení a dokončení stavby a odstranění jakýchkoliv vad. Z ELZS předložených žalovaným vyplývá, že v důsledku provedení víceprací došlo k navýšení ceny. Celková konečná cena bez DPH činila 5 127 236 044,58 Kč, ačkoliv přijatá cena (tj. cena uvedená v dopise o přijetí nabídky) bez DPH činila 4 534 544 729 Kč. Z uvedeného plyne, že správce stavby nebyl oprávněn dát pokyn ve smyslu článku 13.1 VOP k provedení víceprací, aniž by předem obdržel písemný souhlas žalovaného. Ohledně základní otázky, zda žalovaný udělil souhlas podle článku 3.1 VOP však soudem I. stupně nebylo vedeno žádné dokazování.*
38. Soud I. stupně se chybně nezabýval argumentací žalovaného týkající se tzv. záporných položek (posoudil ji jako irelevantní). Podstatou argumentace žalovaného přitom je, že žalovaný nemůže být nucen platit úrok z prodlení a smluvní pokutu z částek, které mu byly neoprávněně vyfakturovány a které již v minulosti uhradil. Tato argumentace je ve sporu, jehož předmětem jsou úroky z prodlení a smluvní pokuta, nepochybně relevantní. V průběhu realizace díla a postupné fakturace prací totiž vyfakturovali žalobci některé položky, na které jim nevzniklo právo (vyfakturovali např. práce, které ve skutečnosti nebyly provedeny). Tyto položky byly po jejich zjištění uvedeny v následujících fakturách jako položky se zápornou hodnotou. Proto jsou označovány jako záporné položky. Nedává smysl, aby ve vztahu k takovým částkám žalovaný hradil úroky z prodlení a smluvní pokutu. Pro účely výpočtu úroku z prodlení či smluvních pokut nelze vycházet z celkové částky vystavené faktury odpovídající rozdílu mezi součtem všech kladných a součtem všech záporných položek, ale je nutno zohlednit časové rozlišení kladných a záporných položek, protože se vztahují k jiným časovým obdobím.
39. Při posouzení splatnosti faktur pak soud I. stupně chybně nezohlednil, že se faktury (posouzené soudem I. stupně jako Potvrzení dílčí platby) dostaly do dispozice žalovaného až s výrazným zpožděním. Tento fakt však měl být soudem I. stupně zohledněn tak, jak se stalo např. v rozsudku

Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 2. 2019 sp. zn. 4 Cmo 59/2018 ve skutkově obdobném případě. Dle žalovaného je nutné vzít v úvahu, že faktury měly od jejich vystavení ve své dispozici žalobci a žalobci faktury doručili žalovanému až se zpožděním přesahujícím půl měsíce. Žalovaný tedy nemohl faktury proplácet ani s nimi pracovat, neboť je neměl k dispozici. Při posuzování splatnosti je třeba vycházet z data zaevidování faktury v knize dokladů žalovaného, případně z data doručení faktury žalovanému (na fakturách je označeno datum přijetí předmětné faktury ze strany žalovaného podacím razítkem).

40. Dle žalovaného soud I. stupně chybně posoudil ujednání o „finanční pokutě“ uvedené v článku 14.8 VOP jako ujednání o smluvní pokutě (pro případ prodlení). Pokud by cílem předmětného smluvního ustanovení bylo sjednat smluvní pokutu, byl by nepochybně použit termín smluvní pokuta, který je v obchodních podmínkách opakovaně použit pro sjednávání smluvní pokuty (např. článek 8.7 nebo 10.2 VOP). Dle žalovaného je zřejmé, že účelem článku 14.8 VOP nebylo sjednat smluvní pokutu, ale jiný institut – úrok z prodlení. Z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 873/2006 nelze dovozovat, že by pojem finanční pokuta užitý i v článku 14.3 VOP ve skutečnosti znamenal smluvní pokutu; z rozsudku lze dovozovat toliko neplatnost článku 14.8 VOP coby ustanovení sjednávajícího výši úroku z prodlení (a nutnost aplikovat zákonem stanovenou výši úroku z prodlení). Údajná „smluvní pokuta“ plnila stejný účel jako úrok z prodlení a počítala se stejně jako úrok z prodlení stanovenou procentuální sazbou per annum z dlužné částky. Název finanční pokuta vychází z anglického znění vzorových smluv FIDIC, které pro tento pojem používají termín „financing charges“, zatímco pro termín smluvní pokuta je v angličtině obecně používán pojem „contractual penalty“.
41. Dle žalovaného jsou (bez ohledu na věcnou nesprávnost výroku o věci samé) nesprávné i nákladové výroky, a to z následujících důvodů: 1) Žalobcům byla chybně přiznána i náhrada nákladů za úkon spočívající v částečném zpětvzetí žaloby ze dne 20. 8. 2021. Tímto částečným zpětvzetím žalobci vzali zpět návrh na zaplacení části úroku z prodlení a smluvní pokuty v celkové výši 157 479,28 Kč, která byla požadována neoprávněně. Žalobci totiž původně tvrdili nesprávné datum úhrady dvou rozhodných částek. Částečné zpětvzetí žaloby tedy představuje opravu chyby, které se žalobci dopustili, a žalobci nutnost zpracování tohoto zpětvzetí zavinili. 2) Při určení tarifní hodnoty jednotlivých úkonů právní služby, které předcházely uvedenému částečnému zpětvzetí, měl soud I. stupně snížit hodnotu žalobci požadovaného peněžitého plnění (ještě) o částku 157 479,28 Kč, kterou žalobci požadovali neoprávněně (to dle žalovaného plyne z ust. § 146 odst. 2 o. s. ř.). 3) Soud I. stupně dále chybně přiznal žalobci b) náhradu odměny za úkon právní služby dle ust. § 11 odst. 1, písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. za úkon návrh na vstup nového účastníka do řízení ze dne 3. 10. 2020. Tento úkon se věci samé netýkal, šlo o podání, které není podáním ve věci samé a které se honoruje dle ust. § 11 odst. 2 vyhlášky poloviční sazbou. 4) Dle žalovaného jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele pro částečné nepřiznání náhrady nákladů řízení ve smyslu ust. § 150 o. s. ř. (čímž se soud I. stupně nezabýval, ačkoliv dle nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012 sp. zn. III. ÚS 3000/11 platí, že obecné soudy musí vyvažovat mezi obecným principem vzniku práva na náhradu nákladů řízení ve sporu zvítězivé straně a potřebou korigovat jeho výši či dokonce samotný základ). Je tomu tak proto, že v posuzovaném případě všem žalobcům přiznaná výše náhrady nákladů řízení zřejmě převyšuje náklady skutečně vynaložené, a to minimálně pokud jde o náklady související s vypracováním písemných podání ve věci samé. Všechna podání ve věci samé podaná žalobci a), b), c) a d), byť zasílaná a podepsovaná dvěma advokáty samostatně, jsou obsahově zcela totožná. Soud I. stupně tak fakticky přiznal žalobcům za každé podání ve věci samé náhradu nákladů právního zastoupení zvlášť (pro žalobce a/, c/ a d/ ve výši 80%; pro žalobce b/ ve výši 100%), ačkoliv fakticky bylo připraveno a podáno pouze jediné podání. Podle žalovaného jde přitom o relativně jednoduchá, co do rozsahu nepřilíš rozsáhlá podání. 5) Kalkulace náhrady nákladů řízení provedená soudem I. stupně v odůvodnění rozsudku je pak nepřezkoumatelná, neboť tabulky uvedené v odstavci 111. a 112. rozsudku na

mnoha místech obsahují namísto číselných údajů, které by správně obsahovat měly, jiné znaky. Některé číselné údaje v tabulkách jsou navíc nečitelné či chybí

42. Žalobci navrhli potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného. Zdůraznili, že rozsudek není prvním, v němž je posuzován právní vztah účastníků založený obdobnou smlouvou o dílo, kterou tvoří stejné obchodní podmínky, ale je pokračováním již poměrně rozsáhlé a ustálené judikatury soudů vyšších stupňů. Obdobné skutkové a stejné právní závěry byly zaujaty v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 11. 2019 sp. zn. 4 Cmo 289/2018 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020 sp. zn. 32 Cdo 874/2020, v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 2. 2020 sp. zn. 4 Cmo 234/2019 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020 sp. zn. 32 Cdo 1605/2020, v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2017 sp. zn. 4 Cmo 145/2017 ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 2018 sp. zn. 32 Cdo 3057/2018, v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 12. 2019 sp. zn. 4 Com 2/2019 a v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 2022 sp. zn. 4 Cmo 61/2021.
43. Stěžejní je, že předmětná smlouva o dílo (stejně jako jiné obdobné smlouvy o dílo, které uzavíral žalovaný s jinými zhotoviteli silnic) byla koncipována na principu měřeného kontraktu a předmětná veřejná zakázka od počátku předpokládala možnost potřeby provést i další práce nutné pro provedení dohodnutého díla, aniž by se jednalo o změnu předmětu díla. Z tohoto důvodu si smluvní strany sjednaly změnové řízení obsažené v článku 13 VOP, prostřednictvím kterého docházelo pouze k upřesňování díla včetně ceny díla, nikoli ke změně (rozšíření) předmětu díla sjednaného ve smlouvě o dílo. Žalovaný ve svém odvolání zcela popírá obsah smlouvy o dílo, kterou sám koncipoval pro účely realizace veřejných zakázek v oblasti dopravní infrastruktury. Žalobci neměli možnost smluvní dokumentaci připomínkovat či provést v ní jakékoli změny. Žalovaný účelově pomíjí relevantní ujednání obchodních podmínek, zejména článek 14.1 písm. c) a článek 13.1 písm. a) VOP, z nichž je jasně patrné, že smlouva o dílo předpokládala dodatečné práce, které sice nebyly zahrnuty v soupise prací, jenž byl pořízen pro účely konání veřejné zakázky (na základě v dané době možné míry specifikace předmětu díla), a přesto se nepovažují za rozšíření předmětu díla. Změny stavby dle článku 13 VOP se proto staly součástí díla a nejednalo se tak o změny v předmětu díla ve smyslu rozšíření díla, jak nesprávně argumentuje žalovaný. Vzhledem k tomu, že cena díla se stanovila skutečně provedenými a změřenými pracemi oceněnými jednotkovými cenami položek v souladu s článkem 12 VOP, tak i každá změna měla být (a také v praxi byla) oceněna mechanismem dle článku 12 VOP. Smluvní strany daly v průběhu realizace díla svým faktickým jednáním jasně najevo, že v případě předmětných změn (provedených v režimu článku 13 VOP), ke kterým dal žalovaný (správce stavby) pokyn, resp. je odsouhlasil, a které představují práce nezbytné pro realizaci díla, představují upřesnění díla, nikoli rozšíření předmětu díla. Žádné uzavření zvláštního dodatku se v průběhu realizace díla nevyžadovalo. Zhotovitelé byli podle článku 13.1 VOP vázáni změnami iniciovanými správcem stavby a byli povinni předmětné změny realizovat ještě před tím, než žalovaný dokončil své interní postupy činěné s odkazem na domnělý požadavek na jednací řízení bez uveřejnění a podpis ELZS. Pokud by se v případě předmětných změn mělo skutečně jednat o změny vyžadující uzavření dodatku ke smlouvě, pak by takové změny podle článku 13.1 ZOP, na který odkazuje žalovaný, nemohly být provedeny předtím, než byl dodatek uzavřen. Faktické jednání stran tedy dokládá nesprávnost argumentace žalovaného.
44. Žalobci připomněli, že správce stavby připojil na krycím listu ke každé příslušené faktuře poznámku „potvrzují částku faktury k proplacení v hodnotě ...“ a svůj podpis. Dle názoru žalobců nemůže být pochyb, že tato listina splňuje požadavky na právní jednání správce stavby, jímž je potvrzen nárok zhotovitele na proplacení příslušných částek. Jedná se tedy o Potvrzení dílčí platby ve smyslu smlouvy, které založilo nárok žalobců na zaplacení. S uvedenou otázkou se soud I. stupně po právní i skutkové stránce vypořádal dostatečně (body 80. až 83. odůvodnění rozsudku). Faktury,

včetně krycích listů a zjišťovacích protokolů, vycházejí z informačního systému užívaného žalovaným a jsou výsledkem několika předcházejících kol předkládání a schvalování podpůrné dokumentace (např. měřících protokolů apod.) a komunikace mezi zhotovitelem (žalobci) a objednatelem (žalovaným). Uzavření dodatku ke smlouvě o dílo tedy není podmínkou pro provedení prací odpovídající změnám realizovaným dle článku 13 VOP, a tudíž ani pro vznik práva na dílčí cenu za danou část díla a pro splatnost dílčí ceny.

45. Žalobci dále upozornili na fakt, že ve všech výše zmíněných případech odvolací soudy potvrdily výklad článku 14.8 VOP zastávaný žalobci i soudem I. stupně, tj. jako ujednání o smluvní pokutě - především s ohledem na skutečnost, že jakoukoliv interpretační pochybnost ohledně obsahu zadávací dokumentace je třeba vykládat k tíži zadavatele. Nejvyšší soud pak ve výše zmíněných rozhodnutích neshledal v uvedené interpretaci žádné pochybení.
46. Splatnost fakturovaných částek jednoznačně nastala v souladu s článkem 14.7 VOP po uplynutí smlouvou ustanovené lhůty počítané od data obdržení Prohlášení (správce stavby), nikoli od zaevidování faktury nebo jejího doručení žalovanému.
47. Podle žalobců se soud I. stupně v dostatečné míře vypořádal s relevantní argumentací žalovaného. Povinností soudu nebylo hodnotit veškerý skutkový stav obsáhle tvrzený žalovaným v průběhu řízení, neboť pro právní posouzení věci nebyl podstatný. Ve výše zmíněných případech soudy požadovaly z hlediska vzniku nároku žalobců zaplacení ceny za provedenou část díla (vyúčtovanou dílčími fakturami) za zcela dostačující, pokud bylo v řízení prokázáno, že 1) žalovaný (resp. jím pověřený zástupci) odsouhlasil fakturované částky v rámci zjišťovacích protokolů, 2) fakturované částky potvrdil k proplacení správce stavby svým podpisem na fakturách a 3) žalovaný (v pozici objednatele) převzaté a odsouhlasené faktury zaúčtoval a později proplatil (byť s prodlením).
48. Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu I. stupně, jakož i řízení jemu předcházející dle ust. § 212 a § 212a o. s. ř., a došel k závěru, že odvolání není důvodné.
49. Odvolací soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozsudku dle ust. § 219a odst. 1, písm. b) o. s. ř., tedy pro nepřezkoumatelnost danou nesrozumitelností či nedostatkem důvodů (již odvolatel v odvolání čteně zmiňoval). Soudem I. stupně zvolený způsob odůvodnění rozsudku žalovanému – odvolateli zjevně nijak nebrání vůči skutečným důvodům rozhodnutí věcně argumentovat. K měřítkům přezkoumatelnosti rozhodnutí soudů nižších stupňů lze poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 100/2013.
50. Skutková zjištění soudu I. stupně logicky odpovídají obsahu provedených důkazů (případně shodným tvrzením účastníků) a představují dostatečný podklad pro rozhodnutí sporu. Zvolený způsob odůvodnění rozsudku přitom umožňuje skutková zjištění soudu učiněná z provedených důkazů či ze shodných tvrzení účastníků odlišit od jejich právního posouzení. Odvolací soud v zásadě souhlasí i s právním posouzením, které ve věci zaujal soud I. stupně (toliko jedinou právní úvahu soudu I. stupně pokládá za nepřipadnou – pro rozhodnutí sporu nadbytečnou).
51. Soud I. stupně se při výkladu smluvních ujednání účastníků (dle ust. § 266 obch. zák.) nedopustil žádného pochybení. Ze zcela jednoznačného textu článků 12, 13 a 14 VOP plyne, že správce stavby mohl v průběhu provádění díla provádět změny ve vymezení předmětu díla - stavebních prací dle článku 13.1 VOP, aniž by bylo třeba uzavření dodatku ke smlouvě o dílo, a mohl sám stanovit/odsouhlasit dílčí platbu za každý ukončený měsíc podle skutečně provedených prací (dle článku 14 VOP). Z žádného smluvního ustanovení neplyne, že by k zaplacení dílčí (měsíční) platby

smlouva vyžadovala uzavření dodatku ke smlouvě v případě, že součástí dílčí platby je i cena za práce iniciované či odsouhlasené správcem stavby dle článku 13.1 VOP, s nimiž se v původním rozpočtu neuvažovalo. Pochybnost o správnosti soudem I. stupně zaujatého výkladu zjevně nepřináší žalovaným zmiňované (výše citované) články 13.1 ZOP a 3.1 VOP. Odvolací soud podotýká, že všeobecné obchodní podmínky popisují zejména mechanismus měsíčních plateb za skutečně provedené práce mimořádně detailně a jednoznačně, tj. způsobem, který nepřipouští rozumnou pochybnost. Jde přitom o způsob průběžného placení standardně užívaný v celé Evropské unii (viz inspirační zdroj předmětných obchodních podmínek), který vyváženě chrání zájmy obou stran smlouvy o provedení finančně náročných staveb. Uvedený výklad smlouvy přitom případně sleduje ustálenou rozhodovací praxi Vrchního soudu v Praze při rozhodování skutkově i právně obdobných případů (viz § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

52. Oproti výše zmíněným rozhodnutím Vrchního soudu v Praze (a oproti soudu I. stupně v napadeném rozsudku) se odvolací soud v této věci nehodlá vyjadřovat k otázce, zda v posuzovaném případě zákon o veřejných zakázkách vyžadoval konání nějakého typu výběrového řízení ohledně provedení předmětných stavebních prací, které dle zjištění soudu I. stupně nebyly obsahem původní nabídky. Takové úvahy jsou pro rozhodnutí tohoto (soukromoprávního) sporu nepodstatné. Zákon o veřejných zakázkách reguloval v souladu s předpisy Evropských společenství oblast veřejného práva, v níž se neuplatní instituty práva soukromého, a platí proto, že veřejnoprávní povinnosti žalovaného dle tohoto zákona nemohly mít žádný přímý dopad do soukromoprávních práv a povinností účastníků založených smlouvou o dílo. Zákon o veřejných zakázkách orgánu vykonávajícímu dozor v oblasti veřejných zakázek pouze umožňoval v souvislosti s porušením tohoto zákona přijímat nápravná opatření, popř. rozhodovat o správních deliktech v této oblasti veřejného zájmu. Tyto závěry (které jsou ostatně souladné se zásadou dnes výslovně vyjádřenou v ust. § 1 odst. 1, věta druhá zákona č. 89/2012 Sb. – *uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného*) byly formulovány v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2013 sp. zn. 33 Cdo 594/2012 a Nejvyšší soud je jako ustálené uznává i ve své aktuální rozhodovací praxi (viz např. usnesení ze dne 15. 2. 2022 sp. zn. 23 Cdo 31/2022). Z uvedeného plyne, že právní úprava obsažená v zákoně o veřejných zakázkách sama o sobě nemůže modifikovat soukromoprávní práva a povinnosti účastníků založená smlouvou o dílo (resp. jednoznačným textem VOP, které tvoří součást smlouvy).
53. Směřuje-li argumentace žalovaného k tomu, že si strany smlouvy o dílo smluvily respektování zákona o veřejných zakázkách, a jednotlivá smluvní ujednání tedy musí být vykládána tak, aby vyhovovala požadavkům uvedeného zákona, stačí k tomu podotknout, že rozhodná smluvní úprava splatnosti dílčí ceny díla v článku 14 VOP (a obdobně ani úprava v článku 12 a 13 VOP) sama o sobě v žádné kolizi se zákonem o veřejných zakázkách není. Kolizi rozhodně nelze nalézt v tom, že smluvní úprava splatnosti dílčí (měsíční) ceny díla v případě tzv. dodatečných prací (prací podléhajících zadávacímu řízení, zejm. jednacímú řízení bez uveřejnění) nestanoví další podmínku splatnosti, a to uzavření dohody o změně smlouvy o dílo (případně provedení jednacímú řízení bez uveřejnění či jiného typu zadávacímú řízení). Žalovanému totiž jeho veřejnoprávní povinnosti dle zákona o veřejných zakázkách objektivně nijak nebránily ve splnění soukromoprávní povinnosti zaplatit včas (podle smlouvy) dílčí cenu díla (ve výši určené podle smlouvy). Jinými slovy objektivně bylo proveditelné, aby žalovaný splnil svoje povinnosti dle zákona o veřejných zakázkách (provedl jednacímú řízení bez uveřejnění ohledně „dodatečných“ prací, pokud to bylo třeba; uzavřel písemnou smlouvu ohledně „dodatečných“ prací, pokud to bylo třeba) a současně dodržel smluvenou lhůtu pro zaplacení dílčí ceny díla dle článku 14 VOP zahrnující i cenu za „dodatečné“ skutečně provedené práce. Není tu tedy žádný důvod pro jiný výklad smluvené splatnosti dílčí ceny díla, než který plyne z jednoznačného textu VOP.

54. Případná odpovědnost žalovaného za správní delikt je pro posouzení této soukromoprávní věci nerozhodná - žalovaný objektivně mohl plnit svoji smluvní povinnost, aniž by se správního deliktu dopustil.
55. Podstatným skutkovým závěrům soudu I. stupně, že zhotovitel v posuzovaných případech předával správci stavby Prohlášení o ukončení každého měsíce dle článku 14.3 VOP a že správce stavby vydal (v soudem I. stupně zjištěných dnech) Potvrzení dílčí platby dle článku 14.6 VOP, odvolací soud nemá co vytknout. Uvedené skutkové závěry vyjádřené v bodech 82. až 85. odůvodnění rozsudku jsou logické a spolehlivě plynou z obsahu provedených důkazů - s přihlédnutím k dalším okolnostem, které v řízení vyšly najevo. Z předložených listinných důkazů (krycích listů k jednotlivým fakturám) plyne jednoznačně, že správce stavby potvrdil oprávněnost v každé faktuře účtované částky k proplacení; žádná jiná (pozdější) Potvrzení nebyla ze strany správce stavby vydána (žalovaným nebyla ani tvrzena). Rozhodné části fakturovaných plateb (z nichž žalobci požadují přiznání úroku z prodlení a smluvní pokuty) pak byly žalovaným zaplacený v průběhu řízení. Skutkový závěr, že každé Potvrzení dílčí platby v případě předmětných faktur bylo vydáno poté, co zhotovitel správci stavby předal Prohlášení ve smyslu článku 14.3 VOP, tj. dokumenty dokazující oprávněnost fakturovaných částek, spolehlivě vyplývá již z faktu, že správce stavby vydal Potvrzení dílčí platby dle článku 14.6 VOP. Bez Prohlášení zhotovitele o ukončení každého měsíce by Potvrzení dílčí platby správcem stavby nemohlo být vydáno. Správce stavby před či po vydání Potvrzení dílčí platby neinformoval žalobce o jakýchkoliv konkrétních obsahových nedostatcích Prohlášení. Teprve v průběhu soudního řízení (po mnoha letech po ukončení a předání díla) ze strany žalovaného zaznívá obrana, že žalobci neprokázali, že Prohlášení splňovala veškeré smluvené náležitosti. Racionalitě skutkových závěrů soudu I. stupně tedy odpovídá chování obou stran sporu. Prohlášení a Potvrzení dílčí platby ostatně nemělo předem normovanou podobu a taxativně stanovený výčet obsahových náležitostí. Soud I. stupně tedy zcela správně (pro nadbytečnost) detailně dokazováním neověřoval, zda skutečně byly splněny obsahové náležitosti Prohlášení dle článku 14.3 VOP.
56. Rovněž z důvodu hospodárnosti soud I. stupně detailně nezjišťoval, kdy a jakými konkrétními úkony dal správce stavby pokyn či odsouhlasil provedení rozhodných stavebních prací. V situaci, kdy správce stavby odsouhlasil úhradu ceny za fakturované práce, není rozumné pochybovat o tom, že správce provedení prací (jejichž úhradu schválil) také odsouhlasil. Skutkový závěr soudu I. stupně, že předmětné práce, které byly fakturovány v rozhodných fakturách a za něž současně bylo současně žalovaným zaplacený, představují dodatečně provedené práce iniciované či schválené správcem stavby dle článku 13.1 VOP, je tedy logický. Podle zjištění soudu I. stupně přitom rozhodné vyfakturované práce skutečně nebyly zahrnuty v původní nabídce (na tom se účastníci shodli). Z tvrzení samotného žalovaného pak neplyne, že by rozhodné stavební práce nebylo možné podřadit pod případy vymezené pod písmeny a) až f) článku 13.1 VOP. Podle vyjádření ze dne 20. 5. 2021 (na toto své vyjádření žalovaný poukázal v odvolání) šlo o *změny v kvalitě a jiných vlastnostech některé položky práce* (článek 13.1 písm. b/VOP) a *změny v úrovních, umístěních nebo rozměrech některé části prací* (článek 13.1 písm. c/VOP).
57. I závěr soudu I. stupně, že smlouva obsahuje určitou dohodu o způsobu určení ceny díla – v článku 12 VOP, odvolací soud rovněž sdílí a k vývodům soudu I. stupně v uvedeném směru nemá, co dodat. I když žalovaný nyní tvrdí, že znění článku 12.3 VOP je neurčité, praxe při realizaci díla rozhodně nenasvědčuje tomu, že by bylo objektivně nemožné podle zmíněného článku cenu díla určit (správce stavby zcela běžně potvrzoval i cenu dodatečných prací a žalovaný i za dodatečné práce platil).
58. Soud I. stupně zcela správně (v souladu s jednoznačným textem článku 14 VOP ve znění ZOP) dovodil, že ve výše popsanych rozhodných dobách trvalo prodlení žalovaného se zaplacením dílčí

ceny díla fakturované ve výše uvedených fakturách (v rozhodných částkách, které byly žalovaným v průběhu řízení zaplacený). Soud I. stupně zcela správně nepředpokládal splatnost částí fakturovaných částek do 60 dnů ode dne, kdy žalovaný zaevidoval předmětné faktury v knize dokladů, či ode dne, kdy byly žalovanému faktury (zřejmě spolu s Potvrzením správce stavby) doručeny. Splátost dílčích plateb byla zcela jednoznačně smluvně do 60 dnů poté, co správce stavby (jímž v posuzovaném případě byla organizační složka žalovaného) obdrží Prohlášení zhotovitele dle článku 14.3 VOP. Neexistuje žádný relevantní právní důvod k tomu, aby byl smluvený počátek smluvené lhůty k plnění posunut.

59. Argumentace žalovaného týkající se tzv. záporných položek byla přiléhavě posouzena jako nepodstatná. Nepřípadnost této argumentace plyne již z faktu, že předmětem řízení jsou toliko úroky z prodlení a smluvní pokuta vypočtené z dodatečně (až v průběhu soudního řízení) skutečně zaplacených částek. K rozhodným platbám přitom došlo, jak plyne ze zjištění soudu I. stupně, po předání díla, přičemž není možné (žalovaný to netvrdí a tvrdit nemůže), že nějaké uhrazené „položky“ (z rozhodných plateb) žalobci žalovanému následně vrátili, a že žalobci tudíž ve svých konečných žalobních požadavcích žádají i úrok z prodlení a smluvní pokutu za nějaké období z tzv. „záporných položek“.
60. Posouzení ujednání v článku 14.8 VOP jako ujednání o smluvní pokutě a nikoliv jako ujednání o výši úroku z prodlení je zcela správné a odpovídá jak ustanovení § 266 obch. zák., tak ustálené soudní praxi vycházející z totožných obchodních podmínek (§ 13 o. z.). Odvolací soud přitom nemá, co by dodal k závěrům soudu I. stupně, které zcela kopírují právní názory Vrchního soudu v Praze v několika rozsudcích, proti nimž bylo dovolání odmítnuto Nejvyšším soudem. Soudní praxe se - zejména za použití interpretačního pravidla dle ust. § 44 odst. 1 zákona o veřejných zakázkách (výklad k tíži zadavatele) - přiklonila k výkladu rozhodného článku jako ujednání o smluvní pokutě dle ust. § 544 obč. zák. Stejně vyznívá výklad při použití pravidla v ust. § 266 odst. 4 obch. zák., i podle tohoto ustanovení je nutno výraz „finanční“ pokuta vyložit k tíži žalovaného, neboť ten jej jako první při jednání použil.
61. Odvolací soud k logickým vývodům soudu I. stupně doplňuje ještě jeden argument svědčící pro posouzení rozhodného článku spíše jako dohody o smluvní pokutě, a nikoliv jako dohody o výši úroku z prodlení. Ujednání o výši úroku z prodlení nemusí obsahovat ujednání o povinnosti úrok z prodlení zaplatit a ujednání o způsobu výpočtu takového (kapitalizovaného) úroku, naopak platné ujednání o smluvní pokutě musí obsahovat jednoznačné ujednání o vzniku povinnosti smluvní pokutu zaplatit včetně označení povinnosti zajišťované smluvní pokutou a včetně přesného způsobu výpočtu výše smluvní pokuty. Článek 14.8 VOP odpovídá druhému z popsaných případů.
62. Vzhledem k tomu, že odvolací soud neshledal žádné pochybení při výpočtu kapitalizovaných smluvních pokut a zákonných úroků z prodlení, potvrdil rozsudek soudu I. stupně dle ust. § 219 o. s. ř. jako věcně správný ve výrocích o věci samé, přičemž v potvrzujícím rozhodnutí výslovně vyjádřil solidaritu oprávněných žalobců.
63. Odvolací soud potvrdil jako věcně správný rozsudek soudu I. stupně i ve výrocích o nákladech řízení.
64. Rozhodnutí o nákladech řízení shledal odvolací soud - přes částečnou nečitelnost tabulek obsažených v odůvodnění rozsudku - dostatečně přezkoumatelným. Dílčí nečitelnost tabulek žalovanému nijak nebrání proti skutečným důvodům rozhodnutí o nákladech brojit odvoláním, neboť z odůvodnění rozsudku je dobře patrný jak způsob výpočtu priznaných nákladů na právní zastoupení, tak dílčí i konečné výše těchto nákladů.

65. Odvolací soud nemá žádné připomínky proti tomu, že soud I. stupně (v souladu s dohodou o narovnání uzavřenou oběma stranami sporu) za předmět řízení pokládal toliko ty částky, které nebyly pokryty dohodou o narovnání a ohledně nichž nebylo řízení zastaveno jen a pouze v důsledku uzavřené dohody o narovnání. Tento postup sice neodpovídá obvyklé aplikaci ust. § 142 a § 146 o. s. ř., nicméně mu nelze upřít racionalitu a za zcela rozporný se zmíněnými ustanoveními jej rovněž nelze označit.
66. Při určení povinnosti žalovaného plně nahradit žalobcům náklady o „zbylé“ části uplatněného nároku (podle zásady úspěchu ve věci), soud I. stupně postupoval správně, byť přiznání práva na plnou náhradu nákladů řízení vychází nikoliv jen z ust. § 142 odst. 1 ve spojení s § 146 odst. 2, věta druhá o. s. ř., nýbrž i z aplikace ust. § 142 odst. 3 ve spojení s ustanovením § 146 odst. 2, věta první o. s. ř. Přestože řízení bylo částečně zastaveno - ohledně úroku z prodlení a smluvní pokuty v celkové výši 157 479,28 Kč - jen v důsledku zpětvzetí žaloby, které nebylo vyvoláno chováním žalovaného v průběhu řízení (žalobci v tomto rozsahu požadovali úrok z prodlení a smluvní pokutu neoprávněně, neboť uvažovali chybné datum úhrady), jde v uvedeném rozsahu o poměrně nepatrný procesní neúspěch (§ 146 odst. 2, věta první o. s. ř.), který nemůže vést k přehodnocení závěru, že žalobcům přísluší právo na plnou náhradu nákladů řízení (§ 142 odst. 3 ve spojení s § 146 odst. 2 o. s. ř.).
67. Bylo-li žalobcům přiznáno právo na plnou náhradu vynaložených nákladů řízení, musí být náklady na právní zastoupení přiznány v plné výši dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. za všechny v řízení uskutečněné úkony (s mimořádnou výjimkou odůvodněnou ujednáním účastníků v dohodě o narovnání). Není tedy žádný důvod pro snížení tarifní hodnoty jednotlivých úkonů právní služby v řízení uskutečněných o částku 157 479,28 Kč či pro nepřiznání náhrady odměny advokáta dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. za částečné zpětvzetí žaloby ze dne 20. 8. 2021.
68. Náhrada odměny za úkon zástupce žalobce b) návrh na vstup nového účastníka ze dne 3. 10. 2020 byla soudem I. stupně správně posouzena jako úkon v plné sazbě dle ust. § 11 odst. 1, písm. d) vyhlášky. Předmětný návrh je návrhem ve věci samé, neboť se týká změny v okruhu žalobců, a tedy i předmětu řízení, jímž je uložení v žalobě označené povinnosti žalovanému ve prospěch žalobce.
69. Odvolací soud (stejně jako soud I. stupně) neshledal žádný důvod pro krácení náhrady nákladů řízení postupem dle ust. § 150 o. s. ř. (částečné nepřiznání náhrady nákladů řízení) proto, že čtyři žalobci byli zastoupeni dvěma advokáty, kteří podávali shodná či obsahově totožná podání. Právní pomoc poskytovaná žalobcům nebyla v posuzovaném případě – díky mimořádně šíři argumentace právního zástupce žalovaného – nijak jednoduchá a časově nenáročná. Rozhodně tedy nelze říci, že by přiznaná výše náhrady nákladů zřejmě převyšovala náklady na právní zastoupení, které žalobci skutečně vynaložili. Soudem I. stupně vypočtená výše nákladů na právní zastoupení, jak u žalobců a), c), d), tak u žalobce b) pak zcela odpovídá ustanovením vyhlášky č. 177/1996 Sb. Odvolací soud nenalezl žádnou okolnost, pro niž lze spravedlivě požadovat na úspěšných žalobcích, aby náklady předmětného řízení, které trvá již od roku 2013, nesli (částečně) ze svého. Přihlížel přitom i k postavení a majetkovému zázemí žalovaného.
70. Výroky o nákladech odvolacího řízení vycházejí z ust. § 142 odst. 1 ve spojení s ust. § 224 odst. 1 o. s. ř. Plně úspěšným žalobcům (v této fázi řízení) bylo proti neúspěšnému žalovanému přiznáno právo na plnou náhradu nákladů odvolacího řízení.
71. Žalobcům a), c) a d) přiznaná částka 702 753,48 Kč zahrnuje odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. za 3 úkony právní služby po 193 296 Kč (vyjádření ze dne 19. 5. 2022,

vyjádření ze dne 15. 8. 2022 a účast na jednání odvolacího soudu 18. 8. 2022) dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 4 vyhlášky, 3x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH. Žalobci b) přiznaná částka 293 499,20 Kč zahrnuje odměnu za zastoupení advokátem dle vyhlášky za 3 úkony právní služby (vyjádření ze dne 19. 5. 2022, vyjádření ze dne 15. 8. 2022 a účast na jednání odvolacího soudu 18. 8. 2022) po 80 540 Kč dle ust. § 7 a § 11 odst. 1 vyhlášky, 3x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21% DPH.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání za podmínek uvedených v ust. § 237 o. s. ř. Takové dovolání se podává do 2 měsíců od doručení tohoto rozsudku k Nejvyššímu soudu ČR u soudu, který rozhodoval v I. stupni.

Praha 18. srpna 2022

JUDr. Tomáš Vejnar v. r.
předseda senátu